BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
HỒ CHÍ MINH

HỌC VIỆN BÁO CHÍ VÀ TUYÊN TRUYỀN

TRẦN THỌ XƯƠNG

HOẠT ĐỘNG XUẤT BẢN TÀI LIỆU GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG TẠI VIỆT NAM HIỆN NAY

Ngành : Xuất bản
Mã số : 9 32 04 01

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ XUẤT BẢN

HÀ NỘI - 2026

LUẬN ÁN ĐƯỢC THỰC HIỆN TẠI
HỌC VIỆN BÁO CHÍ VÀ TUYÊN TRUYỀN

Người hướng dẫn khoa học: 1. PGS, TS. Vũ Trọng Lâm
2. TS. Vũ Thuỳ Dương

Phản biện 1:

Phản biện 2:

Phản biện 3:

Luận án được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án cấp Học viện,
Học viện Báo chí và Tuyên truyền - Hà Nội
Vào hồi giờ ngày tháng năm 2026

Có thể tìm hiểu luận án tại: Thư viện Quốc gia Việt Nam
và Thư viện Học viện Báo chí và Tuyên truyền

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Giáo dục và đào tạo luôn được Đảng và Nhà nước xác định là quốc sách hàng đầu, có vai trò đặc biệt quan trọng đối với phát triển con người và nguồn nhân lực. Nghị quyết số 29-NQ/TW về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đặt ra yêu cầu chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực người học. Tiếp đó, Nghị quyết số 88/2014/QH13 ngày 28/11/2014 của Quốc hội xác định chủ trương đổi mới Chương trình, SGK GDPT, tạo cơ sở cho việc xây dựng và triển khai Chương trình GDPT 2018. Trong chương trình này, nội dung giáo dục địa phương (GDĐP) được xác định là một thành tố nhằm gắn giáo dục với thực tiễn, giúp học sinh hiểu biết về lịch sử, văn hóa, tự nhiên, kinh tế - xã hội của địa phương, qua đó góp phần hình thành tình yêu quê hương, ý thức trách nhiệm với cộng đồng và khả năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Trong bối cảnh mới, Nghị quyết số 71-NQ/TW ngày 22/8/2025 của Bộ Chính trị về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo tiếp tục đặt ra những yêu cầu mới, cao hơn đối với đổi mới và nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo.

Xuất bản tài liệu GDĐP là một khâu quan trọng để chuyển hóa yêu cầu của Chương trình GDPT và nội dung giáo dục của địa phương thành học liệu phục vụ trực tiếp hoạt động dạy và học. Tài liệu GDĐP vừa là sản phẩm của hoạt động xuất bản, vừa là học liệu giáo dục, vì vậy phải đồng thời đáp ứng các yêu cầu về chính trị - pháp lí, khoa học, giáo dục - sư phạm, đặc thù địa phương và các chuẩn mực của sản phẩm xuất bản. Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP bao gồm nhiều khâu có mối liên hệ với nhau, từ xây dựng kế hoạch, tổ chức bản thảo, phối hợp với đội ngũ tác giả và các chủ thể liên quan, biên tập và hoàn thiện bản thảo đến in ấn, phát hành và các hoạt động sau phát hành. Bên cạnh phục vụ thực hiện Chương trình GDPT, hoạt động này còn góp phần lựa chọn, hệ thống hóa, lưu giữ và phổ biến những giá trị lịch sử, văn hóa và tri thức đặc trưng của từng địa phương. Trong điều kiện chuyển đổi số, hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP cũng từng bước mở rộng từ tài liệu in sang học liệu điện tử và các phương thức tiếp cận mới.

Thực tiễn triển khai Chương trình GDPT 2018 cho thấy hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP đã được tổ chức tại các tỉnh, thành phố trên cả nước, với sự tham gia của nhiều chủ thể và từng bước hình thành cơ chế phối hợp trong quá trình tổ chức bản thảo, biên tập, hoàn thiện, in ấn và phát hành tài liệu. Tuy nhiên, hoạt

động này vẫn còn những hạn chế ở một số khâu: công tác xây dựng kế hoạch có trường hợp chưa bảo đảm tính dài hạn và ổn định; việc phối hợp và phân định trách nhiệm giữa các chủ thể có lúc chưa rõ ràng; công tác thu thập, kiểm chứng, xử lí nguồn tư liệu và kiểm soát bản quyền chưa đồng bộ; chất lượng nội dung và hình thức của một số tài liệu còn những hạn chế; tiến độ in ấn, phát hành và khả năng tiếp cận tài liệu chưa đồng đều; học liệu điện tử và hoạt động hỗ trợ, tiếp nhận phản hồi sau phát hành còn cần tiếp tục hoàn thiện. Thực tiễn đó cho thấy chất lượng tài liệu GDĐP gắn với chất lượng tổ chức và thực hiện các khâu của hoạt động xuất bản.

Trên phương diện nghiên cứu, các công trình trong và ngoài nước đã đề cập đến nhiều vấn đề về Chương trình GDPT, GDĐP, tài liệu giáo dục và hoạt động xuất bản giáo dục. Tuy nhiên, hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP từ góc độ khoa học xuất bản vẫn còn những vấn đề cần tiếp tục làm rõ, nhất là cơ sở lí luận về chủ thể, các khâu và yêu cầu của quá trình xuất bản; hệ thống tiêu chí và khung phân tích để đánh giá hoạt động này; cũng như mối liên hệ giữa chất lượng thực hiện các khâu xuất bản, chất lượng tài liệu và hiệu quả sử dụng tài liệu GDĐP.

Từ những yêu cầu về chủ trương, chính sách, vai trò của hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, những vấn đề đặt ra trong thực tiễn và khoảng trống nghiên cứu nêu trên, cần có một nghiên cứu chuyên sâu nhằm đánh giá thực trạng, nhận diện những vấn đề cần giải quyết và đề xuất giải pháp nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam trong thời gian tới. Vì vậy, nghiên cứu sinh lựa chọn đề tài *"Hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương tại Việt Nam hiện nay"* làm đề tài luận án tiến sĩ ngành Xuất bản.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

- *Mục đích nghiên cứu:* Trên cơ sở nghiên cứu lí luận và đánh giá thực trạng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP theo Chương trình giáo dục phổ thông 2018, luận án đề xuất những giải pháp nhằm nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam thời gian tới.

- *Nhiệm vụ nghiên cứu:* Để đạt được mục đích nghiên cứu trên, luận án thực hiện các nhiệm vụ sau:

+ Nghiên cứu tổng quan các công trình khoa học ở Việt Nam và nước ngoài có liên quan đến đề tài luận án.

+ Nghiên cứu, làm sáng tỏ một số vấn đề lí luận chung về tài liệu GDĐP và hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP.

+ Khảo sát, đánh giá thực trạng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP theo

Chương trình giáo dục phổ thông 2018 tại Việt Nam giai đoạn 2020 - 2026. Từ đó, xác định những vấn đề luận án cần giải quyết.

+ Đề xuất những giải pháp nhằm nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam trong thời gian tới.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

- *Đối tượng nghiên cứu:* Luận án nghiên cứu hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP theo Chương trình giáo dục phổ thông 2018 tại Việt Nam hiện nay. Các nội dung thuộc lĩnh vực giáo dục học chỉ được xem xét trong mối liên hệ với hoạt động xuất bản; luận án không đi sâu đánh giá phương pháp dạy học và hiệu quả giáo dục của tài liệu.

- *Phạm vi nghiên cứu:* Về phía các đơn vị tham gia hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, luận án tập trung khảo sát tại một số đơn vị tiêu biểu, bao gồm: Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam, Nhà xuất bản Dân trí, Công ty Cổ phần Đầu tư và Xuất bản Giáo dục, Công ty Cổ phần Đầu tư và Phát triển Trường Phổ thông Công nghệ Giáo dục và Công ty Cổ phần Dịch vụ Xuất bản Giáo dục Gia Định. Việc lựa chọn các đơn vị trên nhằm bảo đảm tính đa dạng của mẫu khảo sát về loại hình chủ thể, quy mô, mức độ tham gia và phạm vi tổ chức xuất bản tài liệu GDĐP.

- *Thời gian nghiên cứu:* Luận án được thực hiện trong khoảng thời gian từ tháng 01 năm 2020 đến tháng 06 năm 2026. Trong đó, giai đoạn từ tháng 7 năm 2025 đến tháng 06 năm 2026, luận án tập trung phân tích các cơ chế, chính sách và định hướng mới liên quan đến tài liệu GDĐP, gắn với bối cảnh sáp nhập đơn vị hành chính và sự điều chỉnh trong công tác quản lí giáo dục.

4. Câu hỏi và giả thuyết nghiên cứu

4.1. Câu hỏi nghiên cứu

Câu hỏi 1: Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP được cấu thành bởi những nội dung và khâu chủ yếu nào, và cần được xem xét theo những tiêu chí nào từ góc độ khoa học xuất bản?

Câu hỏi 2: Thực trạng các khâu của hoạt động xuất bản, chất lượng tài liệu và hiệu quả sử dụng tài liệu GDĐP tại Việt Nam hiện nay như thế nào; giữa các thành tố này có những mối liên hệ và sự khác biệt nào trong đánh giá của các nhóm đối tượng khảo sát?

Câu hỏi 3: Những định hướng, nguyên tắc và giải pháp nào có thể được xác lập nhằm nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam trong thời gian tới?

4.2. Giả thuyết nghiên cứu

Giả thuyết 1: Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP được cấu thành bởi các khâu có mối liên hệ với nhau, từ kế hoạch và tổ chức bản thảo; biên soạn, biên tập và

hoàn thiện bản thảo; đến in ấn, phát hành và các hoạt động sau phát hành; chất lượng thực hiện các khâu này có thể được xem xét thông qua hệ thống tiêu chí tương ứng với nội dung và yêu cầu của từng khâu trong quá trình xuất bản.

Giả thuyết 2: Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam hiện nay đã đạt được những kết quả nhất định nhưng vẫn còn những hạn chế ở một số khâu; chất lượng thực hiện các khâu của hoạt động xuất bản, chất lượng tài liệu và hiệu quả sử dụng tài liệu có mối tương quan thuận với nhau, đồng thời có sự khác biệt trong đánh giá giữa các nhóm đối tượng khảo sát.

Giả thuyết 3: Việc nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam cần được thực hiện trên cơ sở các định hướng và nguyên tắc phù hợp, với hệ thống giải pháp đồng bộ tập trung vào hoàn thiện cơ chế, chính sách và tổ chức quản lí; nâng cao chất lượng kế hoạch và tổ chức bản thảo; biên soạn, biên tập và hoàn thiện bản thảo; in ấn, phát hành và các hoạt động sau phát hành.

5. Cơ sở lí luận và phương pháp nghiên cứu

5.1. Cơ sở lí luận

Luận án sử dụng phương pháp luận của chủ nghĩa Mác – Lê-nin, tư tưởng Hồ Chí Minh, các quan điểm, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước Việt Nam về tài liệu giáo dục và xuất bản tài liệu giáo dục, GDĐP và hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP; đồng thời tiếp thu, kế thừa có chọn lọc kết quả nghiên cứu của các công trình khoa học có liên quan.

Luận án vận dụng lí thuyết về xuất bản và lí thuyết quản lí chất lượng làm cơ sở lí luận chủ yếu để nghiên cứu hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP; đồng thời vận dụng có chọn lọc lí thuyết về giáo dục học và lí luận dạy học nhằm làm rõ những yêu cầu đặc thù đối với tài liệu GDĐP với tư cách là một loại sản phẩm xuất bản phục vụ hoạt động giáo dục.

5.2. Phương pháp nghiên cứu

Luận án sử dụng kết hợp các phương pháp nghiên cứu định tính và định lượng.

- *Phương pháp phân tích tài liệu thứ cấp:* Được sử dụng để nghiên cứu các công trình khoa học, sách, giáo trình, tài liệu chuyên ngành trong và ngoài nước có liên quan đến lĩnh vực xuất bản và giáo dục, qua đó hệ thống hóa cơ sở lí luận và làm căn cứ cho việc phân tích, đánh giá kết quả nghiên cứu.

- *Phương pháp phỏng vấn sâu:* Được sử dụng nhằm thu thập ý kiến chuyên sâu, nhận định và kinh nghiệm thực tiễn của những người trực tiếp tham gia hoặc có vai trò quản lí, chỉ đạo trong hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP. Luận án thực hiện phỏng vấn sâu bán cấu trúc đối với 16 người, tập trung vào cơ chế tổ chức, quản lí, những thuận lợi, khó khăn và các vấn đề đặt ra trong hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP.

- *Phương pháp khảo sát, thống kê:* Được sử dụng để thu thập và tổng hợp các số liệu định lượng thứ cấp về quy mô, phạm vi và mức độ triển khai hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP theo Chương trình GDPT 2018 tại Việt Nam, làm cơ sở đối chiếu và bổ trợ cho kết quả điều tra bảng hỏi và phỏng vấn sâu.

- *Phương pháp điều tra xã hội học bằng bảng hỏi:* Luận án áp dụng phương pháp chọn mẫu thuận tiện, khảo sát trực tuyến và thu được 1.079 phiếu hợp lệ từ các nhóm đối tượng liên quan đến hoạt động xuất bản và sử dụng tài liệu GDĐP, gồm cán bộ quản lí giáo dục; biên tập viên và cán bộ quản lí tại các đơn vị xuất bản; cán bộ quản lí nhà trường và giáo viên trực tiếp sử dụng tài liệu GDĐP. Dữ liệu được xử lí bằng SPSS 26.0; các thang đo được kiểm định độ tin cậy bằng hệ số Cronbach's Alpha trước khi tiến hành phân tích thống kê.

Phương pháp phân tích thống kê: Luận án sử dụng thống kê mô tả để phân tích đặc điểm mẫu và thực trạng các biến nghiên cứu; Independent Samples T-test để xem xét sự khác biệt giữa các nhóm đối tượng khảo sát; và hệ số tương quan Pearson để xem xét mức độ và chiều hướng mối liên hệ giữa các biến nghiên cứu.

6. Đóng góp mới về khoa học của luận án

- Luận án góp phần hệ thống hóa và bổ sung cơ sở lí luận về hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP dưới góc độ khoa học xuất bản. Trên cơ sở làm rõ các khái niệm liên quan, luận án xác định đặc điểm, vai trò, chủ thể, nội dung, quy trình và các yếu tố tác động đến hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, qua đó góp phần làm rõ những đặc thù của hoạt động xuất bản loại tài liệu này.

- Luận án xây dựng khung phân tích và hệ thống tiêu chí đánh giá hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP. Khung phân tích xác định các phương diện chủ yếu của hoạt động xuất bản và các tiêu chí tương ứng, đồng thời phân biệt giữa chất lượng của quá trình xuất bản, chất lượng tài liệu sau xuất bản và hiệu quả sử dụng tài liệu, làm cơ sở cho việc tổ chức khảo sát, phân tích và đánh giá thực trạng.

- Luận án bổ sung bằng chứng thực nghiệm về hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam trên cơ sở kết hợp dữ liệu định lượng và định tính. Kết quả nghiên cứu góp phần làm rõ thực trạng các khâu của hoạt động xuất bản, chất lượng tài liệu và hiệu quả sử dụng; nhận diện những kết quả đạt được, hạn chế và nguyên nhân; đồng thời cung cấp dữ liệu thực nghiệm để xem xét mối liên hệ giữa một số thành tố của hoạt động xuất bản với chất lượng tài liệu và hiệu quả sử dụng tài liệu GDĐP.

- Trên cơ sở kết quả nghiên cứu lí luận và thực tiễn, luận án nhận diện những vấn đề đặt ra đối với hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP và đề xuất các giải pháp gắn với các khâu của hoạt động xuất bản và các chủ thể có liên quan, qua đó cung cấp luận cứ khoa học và thực tiễn cho việc nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam.

7. Ý nghĩa lí luận và ý nghĩa thực tiễn

7.1. Ý nghĩa lí luận

Luận án vận dụng lí luận xuất bản để nghiên cứu hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, qua đó góp phần bổ sung cơ sở lí luận về hoạt động xuất bản loại tài liệu này dưới góc độ khoa học xuất bản. Luận án xây dựng khung phân tích hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, đồng thời phân định ba phương diện có liên hệ nhưng không đồng nhất: chất lượng hoạt động xuất bản, chất lượng tài liệu và hiệu quả sử dụng tài liệu.

Kết quả nghiên cứu có thể được sử dụng làm tài liệu tham khảo cho nghiên cứu, giảng dạy và học tập trong lĩnh vực xuất bản và các lĩnh vực có liên quan.

7.2. Ý nghĩa thực tiễn

Luận án khảo sát, đánh giá thực trạng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP theo Chương trình GDPT 2018, qua đó nhận diện những kết quả đạt được, hạn chế và các vấn đề đặt ra trong tổ chức bản thảo, biên soạn, biên tập, in ấn, phát hành và các hoạt động sau phát hành. Trên cơ sở đó, luận án đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP theo mức độ ưu tiên, tính khả thi và lộ trình thực hiện.

Kết quả nghiên cứu cung cấp cơ sở tham khảo cho các cơ quan quản lí giáo dục, cơ quan quản lí xuất bản và các đơn vị tham gia hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP trong tổ chức, quản lí và nâng cao chất lượng hoạt động này; đồng thời có thể được sử dụng làm tài liệu tham khảo cho hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP trong thời gian tới.

8. Kết cấu nội dung của luận án

Ngoài phần *Mở đầu*, *Kết luận*, *Danh mục tài liệu tham khảo*, *Phụ lục*, nội dung luận án gồm 4 chương.

Chương 1.
TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN HOẠT ĐỘNG XUẤT BẢN TÀI LIỆU GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG

1.1. Những công trình nghiên cứu về tài liệu giáo dục và giáo dục địa phương theo Chương trình giáo dục phổ thông

Luận án tổng quan các công trình nghiên cứu trong nước và nước ngoài về tài liệu giáo dục, GDĐP và tài liệu GDĐP. Các nghiên cứu đã làm rõ nhiều vấn đề về chương trình giáo dục, vai trò và đặc điểm của GDĐP, biên soạn và sử dụng học liệu, qua đó cung cấp cơ sở lí luận và thực tiễn cho nghiên cứu của luận án.

1.2. Những công trình nghiên cứu về hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục và hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

Luận án tổng quan các công trình nghiên cứu trong nước và nước ngoài về hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục và tài liệu GDĐP. Các nghiên cứu đã đề cập đến quy trình xuất bản, tổ chức bản thảo, biên tập, chất lượng sản phẩm xuất bản và một số vấn đề trong biên soạn, triển khai tài liệu GDĐP, tạo cơ sở để luận án tiếp tục nghiên cứu hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP dưới góc độ khoa học xuất bản.

1.3. Kết quả các công trình đã nghiên cứu, khoảng trống nghiên cứu và những vấn đề luận án cần giải quyết

1.3.1. Kết quả các công trình đã nghiên cứu

Kết quả tổng quan cho thấy các công trình trong nước và nước ngoài đã tiếp cận nhiều phương diện liên quan đến đề tài. Các nghiên cứu về Chương trình GDPT tập trung vào phát triển phẩm chất, năng lực người học, tính mở của chương trình và sự gắn kết giữa yêu cầu chung với điều kiện địa phương. Các nghiên cứu về tài liệu giáo dục đã làm rõ khái niệm, chức năng, cấu trúc, tiêu chí đánh giá và xu hướng phát triển học liệu trong bối cảnh chuyển đổi số.

Đối với GDĐP và tài liệu GDĐP, các nghiên cứu đã đề cập đến vai trò của tri thức địa phương, yêu cầu phản ánh đặc trưng văn hóa, lịch sử, kinh tế - xã hội và điều kiện tự nhiên của từng địa phương; đồng thời phân tích một số vấn đề trong xây dựng, biên soạn, triển khai và sử dụng tài liệu. Tuy nhiên, phần lớn các nghiên cứu chủ yếu tiếp cận từ góc độ giáo dục học hoặc phát triển chương trình; nghiên cứu về hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP dưới góc độ khoa học xuất bản còn hạn chế.

1.3.2. Khoảng trống nghiên cứu và những vấn đề luận án cần giải quyết

Kết quả tổng quan cho thấy vẫn còn một số khoảng trống cần tiếp tục nghiên cứu. *Thứ nhất*, cơ sở lí luận về hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP dưới góc độ khoa học xuất bản chưa được hệ thống hóa đầy đủ. *Thứ hai*, còn thiếu khung phân tích và hệ thống tiêu chí để xem xét, đánh giá hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP theo các

khâu của quá trình xuất bản. *Thứ ba*, bằng chứng thực nghiệm về hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP với tư cách một quá trình gồm nhiều khâu và có sự tham gia của nhiều chủ thể còn hạn chế; chưa có nhiều nghiên cứu đồng thời xem xét hoạt động xuất bản, chất lượng tài liệu và hiệu quả sử dụng tài liệu sau xuất bản.

Trên cơ sở đó, luận án tập trung hệ thống hóa và bổ sung cơ sở lí luận về hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP; xây dựng khung phân tích và hệ thống tiêu chí đánh giá; khảo sát, phân tích thực trạng và mối liên hệ giữa một số thành tố của hoạt động xuất bản, chất lượng tài liệu và hiệu quả sử dụng tài liệu; nhận diện những kết quả đạt được, hạn chế, nguyên nhân và các vấn đề đặt ra; từ đó đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam trong thời gian tới.

Tiểu kết Chương 1

Chương 1 đã tổng quan các công trình nghiên cứu trong nước và nước ngoài liên quan đến tài liệu giáo dục, GDĐP, hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục và tài liệu GDĐP. Kết quả tổng quan cho thấy các nghiên cứu đã cung cấp những cơ sở lí luận và thực tiễn quan trọng, song nghiên cứu hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP dưới góc độ khoa học xuất bản còn hạn chế; chưa có nhiều nghiên cứu xây dựng khung phân tích và hệ thống tiêu chí đánh giá hoạt động này một cách hệ thống, cũng như xem xét mối liên hệ giữa hoạt động xuất bản, chất lượng tài liệu và hiệu quả sử dụng tài liệu. Trên cơ sở xác định những khoảng trống đó, luận án tập trung làm rõ cơ sở lí luận, xây dựng khung phân tích, khảo sát thực trạng và đề xuất các giải pháp nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam.

Chương 2.
MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÍ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ HOẠT ĐỘNG XUẤT BẢN TÀI LIỆU GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG

2.1. Một số khái niệm liên quan

2.1.1. Khái niệm hoạt động xuất bản

Luận án tiếp cận hoạt động xuất bản từ nhiều góc độ và xác định đây là một quá trình văn hóa - tư tưởng có tổ chức, thực hiện chức năng tuyển chọn, hoàn thiện và truyền bá nội dung đến công chúng. Hoạt động xuất bản được xem xét theo chuỗi các khâu chủ yếu gồm tổ chức bản thảo, biên tập, in ấn và phát hành.

2.1.2. Khái niệm giáo dục của địa phương

Luận án tiếp cận giáo dục của địa phương là một khái niệm liên ngành và tích hợp, vừa mang bản chất giáo dục, vừa chứa đựng các giá trị văn hóa - xã hội. Theo đó, giáo dục của địa phương được hiểu là quá trình tổ chức dạy và học những nội dung về đặc trưng tự nhiên, lịch sử, văn hóa, kinh tế - xã hội của địa phương, góp phần hình thành tình yêu quê hương, ý thức trách nhiệm và năng lực vận dụng kiến thức vào thực tiễn.

2.1.3. Khái niệm tài liệu giáo dục địa phương

Luận án xác định "tài liệu GDĐP là hệ thống học liệu được các tỉnh/ thành phố chủ trì biên soạn, thẩm định đáp ứng yêu cầu của chương trình giáo dục phổ thông, nhằm hỗ trợ tổ chức hoạt động dạy và học nội dung giáo dục của địa phương trong các cơ sở giáo dục phổ thông. Tài liệu GDĐP thể hiện những vấn đề văn hoá, lịch sử truyền thống, địa lí, kinh tế, hướng nghiệp, chính trị, xã hội, môi trường,... của địa phương, góp phần phát triển phẩm chất và năng lực học sinh phù hợp với yêu cầu của chương trình giáo dục phổ thông quốc gia."

2.1.4. Khái niệm hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP là một hình thức xuất bản đặc thù, không mang tính thương mại thuần túy mà nhằm cung cấp học liệu phục vụ trực tiếp Chương trình giáo dục phổ thông. Trong nghiên cứu, hoạt động này được hiểu là toàn bộ quá trình từ xây dựng kế hoạch, biên soạn, thẩm định, hoàn thiện đến in ấn, phát hành tài liệu GDĐP, không bao gồm hoạt động giảng dạy và đánh giá trong nhà trường.

2.2. Đặc điểm, vai trò, nội dung của hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

2.2.1. Đặc điểm của hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

2.2.1.1. Tính chính trị - pháp lí

Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP mang tính chính trị - pháp lí rõ nét, gắn với định hướng của Đảng, Nhà nước và Chương trình giáo dục phổ thông 2018,

góp phần giáo dục nhận thức và trách nhiệm của học sinh. Toàn bộ quy trình từ biên soạn đến xuất bản, phát hành chịu sự quản lý, giám sát chặt chẽ của các cơ quan nhà nước ở cả trung ương và địa phương. Nhờ đó, tài liệu GDĐP bảo đảm tính chuẩn mực, khách quan, đúng định hướng, đồng thời phát huy quyền chủ động của địa phương trong khuôn khổ pháp luật.

2.2.1.2. Tính giáo dục - sư phạm

Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP phải đồng thời tuân thủ nguyên tắc của lĩnh vực xuất bản và yêu cầu của giáo dục, xuất phát từ mục tiêu của Chương trình giáo dục phổ thông. Nội dung tài liệu được xây dựng dựa trên định hướng chương trình và khung nội dung do địa phương ban hành. Xuyên suốt quá trình biên soạn, tính sư phạm được bảo đảm nhằm phục vụ hiệu quả hoạt động dạy và học trong nhà trường.

2.2.1.3. Tính đặc thù địa phương

Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP mang tính đặc thù khi được phân quyền cho chính quyền địa phương chủ trì tổ chức, với Uỷ ban nhân dân cấp tỉnh đóng vai trò chính và nhà xuất bản chủ yếu hỗ trợ chuyên môn. Quá trình biên soạn, thẩm định, in ấn và phát hành đều có sự phối hợp của các cơ quan địa phương nhằm đáp ứng nhu cầu giáo dục. Nội dung tài liệu phản ánh tri thức bản địa và các đặc trưng văn hóa, lịch sử, địa lí, xã hội của từng vùng. Qua đó, tài liệu GDĐP trở thành học liệu mang bản sắc riêng, phục vụ trực tiếp hoạt động dạy và học trong các cơ sở giáo dục phổ thông.

2.2.1.4. Tính cộng đồng

Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP mang tính xã hội hóa cao do nội dung giáo dục gắn với địa phương và không thuộc riêng một lĩnh vực. Quá trình biên soạn, thẩm định có sự tham gia của nhiều lực lượng như chuyên gia, nhà quản lí, giáo viên và cộng đồng, bảo đảm tính chính xác và phù hợp. Tài liệu sau khi phát hành trở thành cầu nối giữa nhà trường, gia đình và xã hội. Qua đó, tài liệu GDĐP phản ánh đặc trưng địa phương và trí tuệ tập thể.

2.2.1.5. Tính phi thương mại tương đối

Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP ở Việt Nam mang tính phi thương mại tương đối, đặt mục tiêu phục vụ giáo dục và xã hội lên trên lợi nhuận. Việc xuất bản xuất phát từ yêu cầu quản lí nhà nước nhằm đáp ứng mục tiêu giáo dục, không thuần túy theo nhu cầu thị trường. Quá trình thực hiện thường được ngân sách địa phương hỗ trợ hoặc triển khai theo cơ chế phối hợp, với giá phát hành chủ yếu để bù đắp chi phí. Yếu tố kinh tế vẫn tồn tại nhưng chịu sự quản lí chặt chẽ của Nhà nước. Đặc điểm này góp phần bảo đảm công bằng trong tiếp cận tài liệu và hạn chế thương mại hóa giáo dục.

2.2.2. Vai trò của hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

2.2.2.1. Trong lĩnh vực giáo dục

Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP cung cấp hệ thống học liệu chính thống, hỗ trợ tổ chức dạy học nội dung GDĐP trong Chương trình giáo dục phổ thông 2018 theo hướng mở và linh hoạt. Tài liệu giúp chuẩn hóa nội dung, định hướng phương pháp và giảm khó khăn cho giáo viên trong việc tự tìm kiếm hoặc biên soạn học liệu. Qua đó, góp phần thống nhất triển khai GDĐP và giúp học sinh tiếp cận tri thức đặc trưng, phát triển phẩm chất, năng lực.

2.2.2.2. Trong lĩnh vực văn hoá - xã hội

Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP góp phần bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa – lịch sử địa phương thông qua việc hệ thống hóa và giáo dục cách ứng xử với di sản. Đồng thời, đây là kênh quảng bá hiệu quả bản sắc địa phương, đặc biệt qua hình thức xuất bản điện tử. Bên cạnh đó, tài liệu GDĐP còn bồi dưỡng tình yêu quê hương và ý thức trách nhiệm của học sinh đối với cộng đồng.

2.2.2.3. Trong phát triển địa phương

Tài liệu GDĐP giúp học sinh hiểu về tình hình kinh tế – xã hội, định hướng phát triển và cơ hội nghề nghiệp tại địa phương, từ đó hình thành ý thức gắn bó. Việc học lâu dài góp phần xây dựng nguồn nhân lực am hiểu địa phương, có khả năng nhận diện và phát huy thế mạnh phát triển. Qua đó, hỗ trợ phát triển bền vững và hạn chế hiện tượng "chảy máu chất xám".

2.2.2.4. Trong lĩnh vực xuất bản

Hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP góp phần đa dạng hóa hệ sinh thái sách giáo dục, tạo ra loại học liệu mới gắn với từng địa phương. Đồng thời, mở rộng cơ hội cho đơn vị xuất bản và thúc đẩy đổi mới công nghệ, đáp ứng xu thế chuyển đổi số trong giáo dục.

2.2.3. Nội dung của hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

2.2.3.1. Tổ chức bản thảo tài liệu giáo dục địa phương

Tổ chức bản thảo là giai đoạn mở đầu của hoạt động xuất bản. Với giáo dục địa phương, tổ chức bản thảo bao gồm những nội dung sau: công tác tổ chức tìm kiếm và xây dựng bản thảo, công tác cộng tác viên và tham gia hỗ trợ quá trình biên soạn.

2.2.3.2. Biên tập bản thảo tài liệu giáo dục địa phương

Với công tác biên tập bản thảo tài liệu GDĐP, cần thực hiện trên các góc độ:

- Biên tập nội dung: Kiểm tra tính chính xác, khoa học; Kiểm tra tính phù hợp sư phạm; Chỉnh sửa cấu trúc – logic; Chuẩn hóa ngôn ngữ; Đảm bảo tính giáo dục và giá trị định hướng.

- Biên tập kênh hình, minh hoạ: Kiểm tra tính xác thực và nguồn gốc kênh hình;

Kiểm tra tính phù hợp và hữu ích của kênh hình, minh họa; Sửa chữa về kĩ thuật và thẩm mỹ; Chú thích và dẫn nguồn.

2.2.3.3. In ấn và phát hành tài liệu giáo dục địa phương

Hoạt động in ấn, phát hành tài liệu GDĐP mang tính đặc thù khi thường thực hiện tại địa phương và phát hành theo nhu cầu thực tế, đòi hỏi vừa tiết kiệm chi phí vừa bảo đảm chất lượng và dự báo số lượng chính xác. Trong phạm vi nghiên cứu, chỉ tập trung vào một số vấn đề nổi bật của khâu này nhằm đánh giá và đề xuất giải pháp.

2.2.4. Quy trình của hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

Quy trình xuất bản đóng vai trò quan trọng trong toàn bộ hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, gồm các bước:

Bước 1. Tổ chức khảo sát, kí kết hợp đồng tổ chức xuất bản.

Bước 2. Nghiên cứu chương trình, xây dựng khung nội dung GDĐP.

Bước 3. Biên soạn bài mẫu và dạy thử nghiệm.

Bước 4. Hình thành bản thảo gốc.

Bước 5. Thẩm định tài liệu.

Bước 6. Hoàn thành bản mẫu giao in.

Bước 7. Tổ chức in và phát hành.

2.3. Cơ sở chính trị, pháp lí và các yếu tố tác động tới hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

2.3.1. Cơ sở chính trị

Xuất phát từ định hướng của Đảng về phát triển văn hóa, giáo dục và con người Việt Nam, nhiều văn kiện quan trọng như Nghị quyết 03-NQ/TW, Nghị quyết 29-NQ/TW, Chỉ thị 42-CT/TW và Nghị quyết 80-NQ/TW đã xác lập vai trò của xuất bản giáo dục nói chung và tài liệu GDĐP nói riêng trong phát triển bền vững. Trên cơ sở đó, hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP được xác định vừa góp phần bảo tồn, phát huy bản sắc văn hóa, vừa phục vụ trực tiếp quá trình đổi mới giáo dục và nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, đồng thời là công cụ quan trọng trong định hướng tư tưởng và phát triển con người Việt Nam toàn diện.

2.3.2. Cơ sở pháp lí

Xuất bản tài liệu GDĐP chịu sự điều chỉnh đồng thời của Luật Xuất bản 2012 và Luật Giáo dục 2019, sửa đổi 2025, cùng hệ thống nghị định, thông tư và công văn hướng dẫn, qua đó xác định rõ vị trí, mục tiêu, quy trình và trách nhiệm của các chủ thể tham gia. Hệ thống văn bản như Nghị quyết 88/2014/QH13, Thông tư 32/2018/TT-BGDĐT, Thông tư 33/2020/TT-BGDĐT và các công văn hướng dẫn đã quy định cụ thể về biên soạn, thẩm định, phê duyệt và sử dụng tài liệu GDĐP

theo hướng tăng cường vai trò của địa phương. Đồng thời, các quy định về tài chính, nhuận bút và bản quyền tạo cơ sở bảo đảm điều kiện triển khai, góp phần hoàn thiện hành lang pháp lý đồng bộ, nâng cao chất lượng và hiệu quả xuất bản tài liệu GDĐP trong thực tiễn.

2.3.3. Các yếu tố tác động tới hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

2.3.3.1. Nguồn lực tài chính

Nguồn lực tài chính giữ vai trò quyết định đối với chất lượng, tiến độ và hiệu quả xuất bản tài liệu GDĐP, chi phối cả nội dung lẫn hình thức. Kinh phí đầy đủ giúp bảo đảm độ chính xác, chiều sâu khoa học và chất lượng thẩm mỹ; ngược lại, hạn chế tài chính làm giảm chất lượng và hiệu quả sử dụng. Hiện nay, nguồn kinh phí chủ yếu từ ngân sách địa phương nhưng còn chênh lệch, đòi hỏi đầu tư ổn định, dài hạn, nhất là trong bối cảnh chuyển đổi số.

2.3.3.2. Đặc trưng kinh tế - văn hóa vùng miền

Đặc trưng kinh tế - văn hóa vùng miền vừa làm phong phú nội dung vừa đặt ra yêu cầu chọn lọc và chuẩn hóa thông tin, góp phần tạo nên bản sắc và chiều sâu cho tài liệu GDĐP.

2.3.3.3. Khoa học và công nghệ

Khoa học và công nghệ góp phần nâng cao hiệu quả và chất lượng xuất bản tài liệu GDĐP, từ thu thập, xử lí dữ liệu đến biên soạn, thiết kế và phát hành học liệu số, đồng thời mở rộng khả năng tiếp cận của người học. Tuy nhiên, sự chênh lệch về hạ tầng, nhân lực và đầu tư giữa các địa phương khiến mức độ ứng dụng công nghệ chưa đồng đều, ảnh hưởng đến tính hiện đại và hấp dẫn của tài liệu.

2.3.3.4. Thời gian triển khai

Thời gian triển khai là yếu tố tác động trực tiếp đến chất lượng xuất bản tài liệu GDĐP. Thời gian triển khai ngắn (6 - 12 tháng) gây áp lực tiến độ, dễ làm rút gọn các khâu khảo sát, phản biện và thử nghiệm, dẫn đến giảm chất lượng nội dung và hình thức. Vì vậy, cần coi thời gian là tiêu chí quan trọng và có cơ chế cập nhật, chỉnh sửa định kỳ để khắc phục hạn chế.

2.3.3.5. Yếu tố tâm lí, nhận thức về giáo dục địa phương

Tâm lí và nhận thức của các chủ thể tham gia quyết định mức độ đầu tư, định hướng khoa học và hiệu quả sử dụng tài liệu GDĐP. Nhận thức chưa đầy đủ dễ dẫn đến xem nhẹ, làm giảm chất lượng nội dung và khai thác, trong khi sự tham gia tích cực của cộng đồng giúp nâng cao giá trị tài liệu.

2.4. Tiêu chí đánh giá chất lượng và khung phân tích nghiên cứu hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

2.4.1. Cơ sở xây dựng tiêu chí đánh giá chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

Hệ thống tiêu chí đánh giá chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP được xây dựng trên bốn căn cứ chủ yếu: lí luận về hoạt động xuất bản và quản lí chất lượng; đặc thù của tài liệu GDĐP; hệ thống văn bản pháp luật về giáo dục và xuất bản; kết quả khảo cứu thực tiễn. Trong đó, luận án vận dụng quan điểm quản lí chất lượng toàn diện và tiếp cận theo quá trình nhằm xem xét chất lượng trong mối liên hệ giữa các khâu và các chủ thể tham gia hoạt động xuất bản.

2.4.2. Hệ thống tiêu chí đánh giá chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

Trên cơ sở các căn cứ lí luận và thực tiễn, luận án xây dựng hệ thống tiêu chí đánh giá chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP theo ba nhóm chính: (1) kế hoạch và tổ chức bản thảo, bao gồm kế hoạch xuất bản, tổ chức bộ máy, thu thập và xử lí tư liệu, kiểm tra, giám sát và phản hồi; (2) biên tập và hoàn thiện bản thảo, tập trung vào năng lực đội ngũ, quy trình biên tập, chất lượng nội dung và hình thức thể hiện; (3) in ấn và phát hành, bao gồm chất lượng in ấn, hiệu quả phát hành và tiếp cận tài liệu, cơ chế đánh giá và phản hồi sau phát hành. Hệ thống tiêu chí là cơ sở để xây dựng công cụ khảo sát và đánh giá thực trạng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP.

2.4.3. Khung phân tích nghiên cứu hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

Trên cơ sở hệ thống tiêu chí, luận án xây dựng khung phân tích nghiên cứu hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, xem xét mối liên hệ giữa các khâu của hoạt động xuất bản với chất lượng tài liệu và hiệu quả sử dụng tài liệu. Khung phân tích tập trung vào các yếu tố thuộc quá trình xuất bản như kế hoạch và tổ chức bản thảo; đội ngũ tham gia; biên tập và hoàn thiện bản thảo; in ấn và phát hành, đồng thời xem xét một số yếu tố bối cảnh có liên quan.

Khung phân tích được sử dụng để định hướng xây dựng nội dung khảo sát, lựa chọn chỉ báo và phân tích thực trạng ở Chương 3; các mối liên hệ trong khung được xem xét thông qua thống kê mô tả, kiểm định sự khác biệt và phân tích tương quan Pearson, không được hiểu là mô hình xác lập quan hệ nhân quả.

2.5. Kinh nghiệm của một số quốc gia Châu Á về hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương và một số gợi mở cho Việt Nam

2.5.1. Kinh nghiệm của một số quốc gia Châu Á về hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

Kinh nghiệm của Nhật Bản, Trung Quốc và Thái Lan cho thấy hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP đều gắn với xu hướng phân quyền và tăng quyền tự chủ cho địa phương, đồng thời vẫn bảo đảm định hướng chung từ trung ương. Các quốc gia đều coi GDĐP là công cụ kết nối nhà trường với cộng đồng, chú trọng nội dung gắn với văn hóa, lịch sử, môi trường và đời sống xã hội địa phương. Quá trình biên soạn có sự tham gia của nhiều chủ thể như giáo viên, chuyên gia, cơ quan quản lí và cộng đồng, bảo đảm tính thực tiễn và phù hợp. Cơ chế quản lí thường kết hợp giữa định hướng vĩ mô và thẩm định nhiều cấp nhằm bảo đảm chất lượng và định hướng chính trị. Bên cạnh đó, tài liệu GDĐP không chỉ là học liệu mà còn là phương tiện tổ chức hoạt động trải nghiệm, học tập dự án và giáo dục năng lực thực tiễn. Đặc biệt, chuyển đổi số và phát triển học liệu điện tử được đẩy mạnh nhằm nâng cao khả năng tiếp cận và hiệu quả sử dụng. Từ đó có thể rút ra bài học về việc tăng cường tự chủ địa phương đi đôi với kiểm soát chất lượng, huy động sự tham gia xã hội, gắn học liệu với thực tiễn và đẩy mạnh ứng dụng công nghệ trong xuất bản tài liệu GDĐP.

2.5.2. Một số gợi mở cho Việt Nam

Từ kinh nghiệm của Nhật Bản, Trung Quốc và Thái Lan có thể rút ra một số định hướng quan trọng cho Việt Nam trong phát triển và quản lý tài liệu GDĐP như sau: thứ nhất, cần xây dựng khung định hướng quốc gia rõ ràng nhưng vẫn bảo đảm quyền chủ động của địa phương; thứ hai, thiết lập quy trình thẩm định và quản lý chặt chẽ, minh bạch với sự tham gia của nhiều chủ thể chuyên môn; thứ ba, gắn nội dung tài liệu với bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa, lịch sử và đặc trưng địa phương; thứ tư, đổi mới cách thiết kế tài liệu theo hướng tăng cường hoạt động trải nghiệm và học tập thực tiễn; thứ năm, thúc đẩy chuyển đổi số và xây dựng hệ sinh thái học liệu địa phương nhằm nâng cao hiệu quả và khả năng tiếp cận.

Tiểu kết Chương 2

Chương 2 đã hệ thống hóa và làm rõ những vấn đề lí luận về tài liệu GDĐP và hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP; phân tích đặc điểm, vai trò, các chủ thể và những yếu tố tác động đến hoạt động này. Trên cơ sở lí luận về xuất bản, quản lí chất lượng, các quy định có liên quan và khảo cứu thực tiễn, luận án xây dựng hệ thống tiêu chí và khung phân tích hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, làm cơ sở cho việc khảo sát, đánh giá thực trạng ở Chương 3. Đồng thời, kinh nghiệm của một số quốc gia châu Á cung cấp những gợi mở tham khảo cho việc nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam.

Chương 3.
THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG XUẤT BẢN TÀI LIỆU GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG TẠI VIỆT NAM VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA

3.1. Khái quát các đơn vị khảo sát

Luận án khảo sát hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại năm đơn vị, gồm Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam, Nhà xuất bản Dân trí, Công ty Cổ phần Dịch vụ Xuất bản Giáo dục Gia Định, Công ty Cổ phần Đầu tư và Xuất bản Giáo dục và Công ty Cổ phần Đầu tư và Phát triển Trường Phổ thông Công nghệ Giáo dục. Các đơn vị được lựa chọn có sự khác nhau về tư cách pháp lí, chức năng, quy mô và mức độ tham gia vào hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP.

3.1.1. Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam

Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam là đơn vị có phạm vi tham gia rộng trong hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, phối hợp với nhiều địa phương trong tổ chức bản thảo, biên tập, xuất bản và phát hành tài liệu.

3.1.2. Nhà xuất bản Dân trí

Nhà xuất bản Dân trí tham gia xuất bản tài liệu GDĐP thông qua hoạt động phối hợp, liên kết với các đơn vị và địa phương, góp phần mở rộng sự tham gia của các nhà xuất bản trong lĩnh vực này.

3.1.3. Công ty Cổ phần Dịch vụ xuất bản giáo dục Gia Định

Công ty Cổ phần Dịch vụ Xuất bản Giáo dục Gia Định tham gia tổ chức bản thảo, biên soạn, biên tập và phối hợp xuất bản tài liệu GDĐP, chủ yếu tại các địa phương phía Nam.

3.1.4. Công ty Cổ phần Đầu tư và Xuất bản giáo dục

Công ty Cổ phần Đầu tư và Xuất bản Giáo dục tham gia tổ chức bản thảo, biên soạn, biên tập và phối hợp xuất bản tài liệu GDĐP tại một số địa phương, trong đó có các tỉnh miền núi phía Bắc và Tây Nam Bộ.

3.1.5. Công ty Cổ phần Đầu tư và Phát triển Trường phổ thông Công nghệ giáo dục

Công ty Cổ phần Đầu tư và Phát triển Trường Phổ thông Công nghệ Giáo dục tham gia tổ chức bản thảo, biên soạn, biên tập và phối hợp với các nhà xuất bản, địa phương trong hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP.

Việc khảo sát hai nhà xuất bản và ba doanh nghiệp tham gia hoạt động xuất bản cho phép luận án xem xét thực trạng từ các vị trí và chức năng khác nhau trong chuỗi hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP. Sự khác biệt về tư cách pháp lí, chức năng và mức độ tham gia của các đơn vị được xem xét khi phân tích kết quả

khảo sát, qua đó hạn chế việc đồng nhất vai trò và trách nhiệm của các chủ thể trong hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP.

3.2. Thực trạng hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

3.2.1. Khái quát về quy mô và tần suất xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

Kết quả khảo sát cho thấy hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP đã được triển khai gắn với lộ trình thực hiện Chương trình GDPT 2018. Tuy nhiên, quy mô và tần suất xuất bản có sự khác nhau giữa các giai đoạn và địa phương, phản ánh đặc thù của loại tài liệu gắn với tiến độ triển khai chương trình, nhu cầu sử dụng và điều kiện tổ chức thực hiện.

3.2.2. Thực trạng công tác kế hoạch và hoạt động tổ chức bản thảo

Kết quả khảo sát cho thấy công tác kế hoạch và tổ chức bản thảo tài liệu GDĐP đã được triển khai với sự tham gia của nhiều chủ thể. Các khâu xây dựng kế hoạch, tổ chức đội ngũ, thu thập và xử lí tư liệu từng bước được thực hiện theo yêu cầu của quá trình xuất bản. Tuy nhiên, thực tiễn vẫn cho thấy một số hạn chế về tính ổn định của kế hoạch, sự phối hợp giữa các chủ thể, nguồn nhân lực và việc thu thập, kiểm chứng, xử lí nguồn tư liệu địa phương.

3.2.3. Thực trạng hoạt động biên tập, hoàn thiện bản thảo tài liệu giáo dục địa phương

Kết quả khảo sát cho thấy hoạt động biên tập và hoàn thiện bản thảo đã được thực hiện qua các khâu rà soát, chỉnh sửa và tiếp thu ý kiến chuyên môn. Tuy nhiên, chất lượng thực hiện giữa các đơn vị và các phương diện còn chưa đồng đều; một số hạn chế liên quan đến việc bảo đảm tính chính xác, khoa học, tính đặc thù địa phương, chất lượng kênh hình, nguồn tư liệu và bản quyền vẫn cần được tiếp tục khắc phục.

3.2.4. Thực trạng hoạt động in ấn, phát hành tài liệu giáo dục địa phương

Hoạt động in ấn và phát hành tài liệu GDĐP cơ bản được triển khai nhằm đáp ứng nhu cầu sử dụng trong nhà trường. Bên cạnh tài liệu in, một số hình thức tài liệu điện tử đã được triển khai, góp phần đa dạng hóa phương thức tiếp cận. Tuy nhiên, kết quả nghiên cứu cho thấy vẫn còn những vấn đề về chất lượng hình thức, tiến độ và khả năng cung ứng, giá thành, mức độ phát triển học liệu điện tử và cơ chế phản hồi sau phát hành.

3.3. Đánh giá thực trạng hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương tại Việt Nam

3.3.1. Ưu điểm

Kết quả nghiên cứu cho thấy hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP đã đạt được một số kết quả tích cực trên các khâu chủ yếu. Trong xây dựng kế hoạch và tổ

chức bản thảo, kế hoạch cơ bản được triển khai theo yêu cầu của Chương trình GDPT 2018; cơ chế phối hợp giữa các chủ thể từng bước được hình thành; đội ngũ tác giả, cộng tác viên được huy động và phát triển; việc quản lí nguồn tư liệu và bản quyền từng bước được quan tâm.

Trong biên tập và hoàn thiện bản thảo, quy trình biên tập từng bước được chuẩn hóa; nội dung tài liệu được rà soát, chỉnh sửa theo yêu cầu của chương trình; các yêu cầu về tính khoa học, tính sư phạm, tính đặc thù địa phương và hình thức thể hiện ngày càng được chú trọng.

Trong in ấn và phát hành, hoạt động in ấn cơ bản đáp ứng các yêu cầu về kỹ thuật; việc tổ chức phát hành từng bước đáp ứng nhu cầu sử dụng tài liệu; một số hình thức tài liệu điện tử đã được triển khai và hoạt động hỗ trợ sau phát hành từng bước được quan tâm.

3.3.2. Hạn chế

Bên cạnh những kết quả đạt được, hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP vẫn còn một số hạn chế. Trong xây dựng kế hoạch và tổ chức bản thảo, kế hoạch ở một số trường hợp còn thiếu tính dài hạn; việc huy động đội ngũ tác giả, cộng tác viên còn khó khăn; công tác thu thập, kiểm chứng, quản lí nguồn tư liệu và bản quyền chưa thật sự đồng bộ, còn tiềm ẩn những rủi ro trong quá trình xuất bản.

Trong biên tập và hoàn thiện bản thảo, chất lượng giữa các tài liệu và các phương diện còn chưa đồng đều; một số nội dung còn dàn trải, trùng lặp hoặc chưa thể hiện rõ đặc trưng địa phương; năng lực của một bộ phận nhân sự tham gia còn hạn chế; sự phối hợp giữa biên tập, phản biện, thẩm định và hoàn thiện bản thảo ở một số trường hợp chưa thật sự hiệu quả.

Trong in ấn và phát hành, một số trường hợp còn chậm về tiến độ; chất lượng kỹ thuật và hình thức thể hiện chưa đồng đều; khả năng tiếp cận tài liệu giữa các địa bàn còn có sự khác biệt; học liệu điện tử chưa được triển khai đồng đều; giá thành tài liệu ở một số trường hợp còn được đánh giá tương đối cao.

3.4. Những vấn đề đặt ra

3.4.1. Vấn đề đặt ra trong xây dựng kế hoạch, tổ chức bản thảo

Kết quả nghiên cứu đặt ra yêu cầu giải quyết mối quan hệ giữa sự thống nhất trong cơ chế, chính sách và quy trình tổ chức xuất bản với tính chủ động, đặc thù của từng địa phương. Trong đó, cần làm rõ trách nhiệm và cơ chế phối hợp giữa cơ quan quản lí, địa phương, nhà xuất bản và các đơn vị tham gia; nâng cao tính dài hạn và khả thi của kế hoạch; phát triển đội ngũ tác giả, cộng tác viên; đồng thời tăng cường thu thập, kiểm chứng, quản lí nguồn tư liệu và kiểm soát bản quyền ngay từ khâu tổ chức bản thảo.

3.4.2. Vấn đề đặt ra trong biên tập, hoàn thiện bản thảo

Hoạt động biên tập và hoàn thiện bản thảo đặt ra yêu cầu bảo đảm đồng thời tính khoa học, tính sư phạm, tính đặc thù địa phương và chuẩn mực của sản phẩm xuất bản. Điều này đòi hỏi tiếp tục chuẩn hóa quy trình biên tập, nâng cao năng lực đội ngũ, tăng cường phối hợp giữa tác giả, biên tập viên, chuyên gia và các chủ thể liên quan; đồng thời bảo đảm chất lượng nội dung, nguồn tư liệu, bản quyền và hình thức thể hiện của tài liệu.

3.4.3. Vấn đề đặt ra trong hoạt động in ấn, phát hành

Hoạt động in ấn và phát hành đặt ra yêu cầu giải quyết hài hòa mối quan hệ giữa chất lượng, tiến độ, khả năng tiếp cận và chi phí của tài liệu. Bên cạnh việc bảo đảm chất lượng kỹ thuật và tổ chức phát hành phù hợp với nhu cầu sử dụng, cần đa dạng hóa phương thức tiếp cận, từng bước phát triển học liệu điện tử phù hợp với điều kiện hạ tầng của từng địa phương, đồng thời thiết lập cơ chế thu thập phản hồi sau phát hành làm cơ sở cho việc chỉnh sửa, cập nhật và tái bản tài liệu.

Tiểu kết Chương 3

Chương 3 đã khảo sát và phân tích thực trạng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam trên các phương diện chủ yếu từ quy mô, tần suất xuất bản; kế hoạch và tổ chức bản thảo; biên tập, hoàn thiện bản thảo đến in ấn, phát hành và các hoạt động sau phát hành. Kết quả nghiên cứu cho thấy hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP đã đạt được những kết quả nhất định, song vẫn tồn tại những hạn chế về tổ chức, phối hợp giữa các chủ thể, nguồn nhân lực, quản lí tư liệu và bản quyền, chất lượng biên tập, in ấn, phát hành và phản hồi sau xuất bản. Trên cơ sở đó, luận án xác định những vấn đề cần giải quyết nhằm nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, làm căn cứ đề xuất các giải pháp ở Chương 4.

Chương 4.
GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG HOẠT ĐỘNG XUẤT BẢN TÀI LIỆU GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG TẠI VIỆT NAM THỜI GIAN TỚI

4.1. Định hướng hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương tại Việt Nam thời gian tới

Trên cơ sở những vấn đề lí luận, kết quả khảo sát thực trạng và những yêu cầu đặt ra đối với hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP trong bối cảnh mới, luận án xác định bốn định hướng chủ yếu: phát triển hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP theo hướng hiện đại, chuyên nghiệp và hội nhập; đổi mới nội dung, hình thức và phương thức tổ chức xuất bản; phát triển công nghệ và chuyển đổi số trong hoạt động xuất bản; hoàn thiện chính sách, cơ chế và nguồn lực phát triển hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP. Các định hướng này nhằm nâng cao chất lượng của toàn bộ quá trình xuất bản, đồng thời bảo đảm sự phù hợp giữa yêu cầu chung của Chương trình GDPT với đặc trưng và điều kiện thực tế của từng địa phương.

Trong đó, chuyển đổi số và ứng dụng công nghệ được xác định là xu hướng cần thiết nhưng phải gắn với những yêu cầu cụ thể của hoạt động tổ chức bản thảo, biên tập, quản lí tư liệu, xuất bản, phát hành và cập nhật tài liệu. Việc triển khai cần phù hợp với điều kiện hạ tầng, nguồn lực và năng lực thực hiện của từng địa phương, ưu tiên những công nghệ có khả năng hỗ trợ trực tiếp cho hoạt động xuất bản.

4.2. Một số nguyên tắc xây dựng giải pháp nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

Hệ thống giải pháp được xây dựng trên bốn nguyên tắc chủ yếu: bảo đảm tính mục tiêu và phù hợp với Chương trình GDPT; bảo đảm tính hệ thống, đồng bộ và liên thông; bảo đảm tính khả thi, hiệu quả và bền vững; lấy người học và người dạy làm trung tâm. Các nguyên tắc này bảo đảm giải pháp vừa xuất phát từ những hạn chế và vấn đề được nhận diện qua nghiên cứu thực trạng, vừa phù hợp với đặc thù của hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP và điều kiện triển khai tại các địa phương.

4.3. Đề xuất giải pháp nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương tại Việt Nam

4.3.1. Nhóm giải pháp hoàn thiện cơ chế, chính sách và tổ chức quản lý hoạt động xuất bản tài liệu giáo dục địa phương

Luận án đề xuất hoàn thiện cơ chế, chính sách và yêu cầu chuyên môn đối với hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP; tăng cường cơ chế phối hợp giữa các chủ thể; hoàn thiện cơ chế tài chính, đặt hàng và huy động nguồn lực; tăng cường theo dõi, đánh giá và phản hồi sau xuất bản; bảo đảm quyền lợi của các chủ thể tham gia; gắn hoạt động xuất bản với các giá trị văn hóa – xã hội của địa phương; đồng thời làm rõ tổ chức và trách nhiệm của từng chủ thể trong quá trình xuất bản.

Trọng tâm của nhóm giải pháp là phân định rõ chức năng, nhiệm vụ và trách nhiệm giữa cơ quan quản lí giáo dục, chính quyền địa phương, nhà xuất bản và

các đơn vị tham gia hoạt động xuất bản, qua đó nâng cao hiệu quả phối hợp và hạn chế sự chồng chéo trong quá trình tổ chức thực hiện. Cùng với đó, cơ chế tài chính và huy động nguồn lực cần bảo đảm tính minh bạch, phù hợp với đặc thù của tài liệu GDĐP và yêu cầu duy trì chất lượng xuất bản.

4.3.2. Nhóm giải pháp về kế hoạch và tổ chức bản thảo tài liệu giáo dục địa phương

Nhóm giải pháp tập trung vào chuẩn hóa quy trình tổ chức xuất bản; đổi mới phương thức điều hành và cơ chế phối hợp giữa các chủ thể; nâng cao năng lực quản lí của đội ngũ cán bộ; tăng cường kiểm tra, giám sát và đánh giá; đẩy mạnh truyền thông và minh bạch thông tin trong quá trình xây dựng kế hoạch và tổ chức bản thảo tài liệu GDĐP.

Việc xây dựng kế hoạch cần bảo đảm tính chủ động, khả thi và gắn với tiến độ thực hiện; đồng thời xác định rõ nguồn lực, trách nhiệm và cơ chế phối hợp giữa các bên. Công tác tổ chức bản thảo cần chú trọng phát triển đội ngũ tác giả, cộng tác viên có năng lực chuyên môn và am hiểu địa phương; tăng cường thu thập, kiểm chứng, quản lí nguồn tư liệu và kiểm soát bản quyền ngay từ đầu, tạo cơ sở nâng cao chất lượng cho các khâu tiếp theo của quá trình xuất bản.

4.3.3. Nhóm giải pháp về chất lượng biên soạn - biên tập tài liệu giáo dục địa phương

Luận án đề xuất xây dựng định hướng nội dung phù hợp với Chương trình GDPT và đặc thù địa phương; nâng cao chất lượng nghiên cứu, thu thập, kiểm chứng và xử lí tư liệu; đổi mới phương pháp biên soạn; chuẩn hóa đội ngũ tác giả, biên tập viên; nâng cao chất lượng biên tập, thẩm định và kiểm soát chất lượng; nâng cao tính thẩm mỹ, trực quan của tài liệu; đa dạng hóa các chủ thể tham gia phù hợp với yêu cầu chuyên môn.

Trong đó, hoạt động biên soạn - biên tập cần bảo đảm sự hài hòa giữa tính khoa học, tính sư phạm, tính đặc thù địa phương và các chuẩn mực của sản phẩm xuất bản. Việc kiểm soát nguồn tư liệu, hình ảnh và bản quyền cần được thực hiện xuyên suốt từ tổ chức bản thảo đến hoàn thiện sản phẩm. Công nghệ số và AI có thể được sử dụng để hỗ trợ một số công việc như phân loại, đối chiếu tư liệu, rà soát ngôn ngữ, phát hiện điểm chưa thống nhất và hỗ trợ quản lí nội dung, nhưng kết quả cần được kiểm tra bởi các chủ thể có chuyên môn và không thay thế trách nhiệm nghề nghiệp của con người.

4.3.4. Nhóm giải pháp về in ấn, phát hành và đánh giá hiệu quả sử dụng tài liệu giáo dục địa phương

Nhóm giải pháp tập trung vào nâng cao chất lượng và tiến độ in; hoàn thiện phương thức và cơ chế phối hợp trong phát hành; nâng cao chất lượng tập huấn, hướng dẫn sử dụng tài liệu; đa dạng hóa hình thức phát hành gắn với chuyển đổi số; tăng cường đánh giá, phản hồi sau phát hành và hoàn thiện cơ chế chỉnh sửa, cập nhật, tái bản tài liệu.

Hoạt động in ấn và phát hành cần được tổ chức phù hợp với nhu cầu sử dụng, điều kiện của từng địa phương và yêu cầu bảo đảm khả năng tiếp cận tài liệu. Bên cạnh tài liệu in, học liệu điện tử có thể được phát triển tại những địa phương và cơ sở giáo dục có điều kiện hạ tầng phù hợp. Đối với những nơi hạ tầng còn hạn chế, cần duy trì tài liệu in kết hợp với từng bước bổ sung học liệu điện tử. Đồng thời, cần thiết lập cơ chế tiếp nhận, tổng hợp và xử lí phản hồi sau phát hành để phục vụ việc chỉnh sửa, cập nhật và tái bản tài liệu.

4.3.5. Mức độ ưu tiên, tính khả thi và lộ trình thực hiện các giải pháp

Trên cơ sở mối liên hệ giữa các giải pháp với những hạn chế được nhận diện trong Chương 3, luận án xác định mức độ ưu tiên, tính khả thi, lộ trình và điều kiện thực hiện đối với từng nhóm giải pháp. Theo đó, các giải pháp trực tiếp khắc phục những hạn chế trong tổ chức và nghiệp vụ xuất bản như hoàn thiện cơ chế phối hợp và phân định trách nhiệm; chuẩn hóa quy trình; nâng cao năng lực đội ngũ; kiểm soát nguồn tư liệu và bản quyền; nâng cao chất lượng biên tập, in ấn, phát hành và phản hồi sau xuất bản được ưu tiên thực hiện trong ngắn hạn. Các giải pháp về cơ chế tài chính, phát triển cơ sở dữ liệu, học liệu điện tử và tăng cường liên thông được triển khai theo lộ trình phù hợp với nguồn lực và điều kiện thực tế.

Đối với chuyển đổi số và ứng dụng công nghệ, luận án xác định cần triển khai theo từng bước, không áp dụng đồng loạt giữa các địa phương. Trước mắt, có thể ưu tiên số hóa và xây dựng cơ sở dữ liệu tư liệu địa phương, phát triển học liệu điện tử và sử dụng AI có kiểm soát trong một số công việc hỗ trợ nghiệp vụ. Những giải pháp đòi hỏi hạ tầng, dữ liệu và nguồn lực lớn hơn cần được nghiên cứu, thử nghiệm và đánh giá trước khi triển khai ở phạm vi rộng. Cách tiếp cận này nhằm bảo đảm sự cân đối giữa yêu cầu đổi mới công nghệ với sự khác biệt về điều kiện hạ tầng và nguồn lực giữa các địa phương.

Tiểu kết Chương 4

Chương 4 đã đề xuất bốn nhóm giải pháp nhằm nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, gồm: hoàn thiện cơ chế, chính sách và tổ chức quản lí; nâng cao chất lượng kế hoạch và tổ chức bản thảo; nâng cao chất lượng biên soạn – biên tập; hoàn thiện hoạt động in ấn, phát hành và đánh giá hiệu quả sử dụng tài liệu GDĐP. Các giải pháp được xây dựng trên cơ sở những vấn đề lí luận ở Chương 2 và kết quả khảo sát thực trạng ở Chương 3, qua đó tăng cường sự liên kết giữa phát hiện nghiên cứu và các giải pháp được đề xuất.

Trên cơ sở đó, luận án xác định mức độ ưu tiên, tính khả thi và lộ trình thực hiện đối với các nhóm giải pháp, trong đó ưu tiên những giải pháp trực tiếp khắc phục các hạn chế trong tổ chức và nghiệp vụ xuất bản. Các giải pháp đòi hỏi nguồn lực, dữ liệu và hạ tầng lớn hơn được triển khai theo lộ trình phù hợp. Đối với chuyển đổi số và ứng dụng công nghệ, cần thực hiện từng bước, phù hợp với điều kiện hạ tầng và năng lực triển khai của từng địa phương, kết hợp hợp lí giữa tài liệu in và học liệu điện tử.

KẾT LUẬN

Luận án nghiên cứu hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP tại Việt Nam trong bối cảnh triển khai Chương trình giáo dục phổ thông 2018, trên cơ sở kết hợp nghiên cứu lí luận với khảo sát thực tiễn. Từ góc độ khoa học xuất bản, luận án tiếp cận hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP như một quá trình gồm các khâu có mối liên hệ với nhau, từ kế hoạch, tổ chức bản thảo; biên soạn, biên tập và hoàn thiện bản thảo; đến in ấn, phát hành và các hoạt động sau phát hành. Trên cơ sở đó, luận án xây dựng khung phân tích hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, đồng thời phân định ba phương diện có liên hệ nhưng không đồng nhất là chất lượng hoạt động xuất bản, chất lượng tài liệu và hiệu quả sử dụng tài liệu.

Kết quả nghiên cứu cho thấy hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP thời gian qua đã đạt được những kết quả nhất định trong xây dựng kế hoạch, tổ chức bản thảo, biên soạn - biên tập, in ấn và phát hành; cơ chế phối hợp giữa các chủ thể từng bước được hình thành, đội ngũ tham gia ngày càng đa dạng và việc bảo đảm các yêu cầu đối với nội dung, hình thức tài liệu ngày càng được chú trọng. Tuy nhiên, hoạt động này vẫn còn một số hạn chế về tính dài hạn và đồng bộ của kế hoạch; sự phối hợp và phân định trách nhiệm giữa các chủ thể; năng lực của đội ngũ tham gia; thu thập, kiểm chứng, quản lí nguồn tư liệu và bản quyền; chất lượng biên soạn - biên tập; tiến độ, chất lượng in ấn, phát hành; phát triển học liệu điện tử và cơ chế phản hồi sau xuất bản. Những hạn chế này cho thấy yêu cầu tiếp tục hoàn thiện hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP theo hướng đồng bộ giữa các khâu và tăng cường trách nhiệm, sự phối hợp giữa các chủ thể tham gia.

Kết quả khảo sát và phân tích thống kê cho thấy chất lượng thực hiện các khâu của hoạt động xuất bản, chất lượng tài liệu và hiệu quả sử dụng tài liệu GDĐP có mối liên hệ với nhau; một số phương diện có tương quan thuận. Kết quả nghiên cứu cũng cho thấy có sự khác biệt trong đánh giá về một số phương diện của hoạt động xuất bản giữa các nhóm đối tượng khảo sát. Các kết quả này cung cấp thêm cơ sở thực tiễn để nhận diện những khâu và yếu tố cần được chú trọng trong quá trình nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP. Tuy nhiên, các mối liên hệ được xác định trong nghiên cứu được hiểu là mối tương quan giữa các biến, không phải bằng chứng xác lập quan hệ nhân quả.

Trên cơ sở kết quả nghiên cứu, luận án góp phần hệ thống hóa và bổ sung cơ sở lí luận về hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP dưới góc độ khoa học xuất bản; làm rõ các khái niệm, đặc điểm, vai trò, chủ thể và các yếu tố tác động; đồng thời xây dựng hệ thống tiêu chí và khung phân tích phục vụ nghiên cứu hoạt động xuất bản loại tài liệu này. Về thực tiễn, luận án khảo sát, phân tích thực trạng, nhận diện những kết quả đạt được, hạn chế, nguyên nhân và những vấn đề đặt ra trong các khâu của hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, qua đó cung cấp cơ sở cho việc đề xuất các giải pháp phù hợp.

Từ những vấn đề được nhận diện, luận án đề xuất bốn nhóm giải pháp nhằm nâng cao chất lượng hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP, gồm: hoàn thiện cơ chế, chính sách và tổ chức quản lí; nâng cao chất lượng kế hoạch và tổ chức bản thảo; nâng cao chất lượng biên soạn – biên tập; hoàn thiện hoạt động in ấn, phát hành và đánh giá hiệu quả sử dụng tài liệu. Các giải pháp được xác định gắn với mức độ ưu tiên, tính khả thi, điều kiện và lộ trình thực hiện, trong đó ưu tiên những giải pháp trực tiếp khắc phục các hạn chế trong tổ chức và nghiệp vụ xuất bản. Chuyển đổi số và ứng dụng công nghệ được triển khai từng bước, phù hợp với điều kiện hạ tầng, nguồn lực và năng lực của từng địa phương, đồng thời bảo đảm vai trò kiểm soát chuyên môn và trách nhiệm của con người trong hoạt động xuất bản.

Kết quả nghiên cứu của luận án có thể được sử dụng làm tài liệu tham khảo cho các cơ quan quản lí giáo dục, cơ quan quản lí xuất bản và các đơn vị tham gia hoạt động xuất bản tài liệu GDĐP trong tổ chức, quản lí và nâng cao chất lượng hoạt động này. Bên cạnh những kết quả đạt được, một bộ phận dữ liệu thực nghiệm của luận án được thu thập thông qua bảng hỏi và phản ánh đánh giá của các nhóm đối tượng khảo sát; do đó, kết quả chủ yếu phản ánh xu hướng đánh giá của người tham gia khảo sát, chưa phải là bằng chứng độc lập để trực tiếp xác nhận chất lượng chuyên môn của bản thảo hoặc tác động của tài liệu đối với kết quả học tập của học sinh. Các nghiên cứu tiếp theo có thể kết hợp dữ liệu khảo sát với những chỉ báo khách quan về chất lượng bản thảo, kết quả thẩm định, sai sót xuất bản, tiến độ xuất bản – phát hành và dữ liệu tiếp cận, sử dụng tài liệu; đồng thời tiếp tục nghiên cứu phát triển học liệu GDĐP trong môi trường số và ứng dụng công nghệ trong hoạt động xuất bản.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN

1. Trần Thọ Xương (2025), Nâng cao chất lượng hoạt động biên tập tài liệu giáo dục địa phương tại Việt Nam trong thời gian tới, *Tạp chí điện tử Lý luận Chính trị và Truyền thông ngày 09/9/2025*, ISSN: 2734-9764.
2. Trần Thọ Xương (2025), Xuất bản tài liệu giáo dục địa phương trong bối cảnh sắp xếp đơn vị hành chính cấp tỉnh ở Việt Nam: Thách thức, cơ hội và giải pháp thích ứng, *Tạp chí điện tử Chính trị và Phát triển ngày đăng 6/12/2025*, ISSN: 2734-9071.
3. Trần Thọ Xương (2025), Xuất bản tài liệu giáo dục địa phương trong kỷ nguyên số: Thực trạng và định hướng phát triển, *Kỷ yếu Hội thảo khoa học quốc gia Định hướng xuất bản Việt Nam trong kỷ nguyên số*, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật, tr. 455-469.
4. Trần Thọ Xương (2026), Ứng dụng trí tuệ nhân tạo vào xuất bản tài liệu giáo dục địa phương ở Việt Nam trong bối cảnh mới, *Tạp chí Chính trị và Phát triển số 02 năm 2026*, tr. 80-85, ISSN: 1859-2457.
5. Trần Thọ Xương (2026), Vai trò của tài liệu giáo dục địa phương trong bảo tồn và phát triển văn hoá địa phương ở Việt Nam hiện nay, *Tạp chí Lý luận Chính trị và Truyền thông chuyên quý I - 2026*, ISSN: 1859-1485.
6. Trần Thọ Xương (2026), Thực trạng hoạt động xuất bản và sử dụng tài liệu giáo dục địa phương tại Việt Nam, *Tạp chí Khoa học – Đại học Thủ đô Hà Nội*, Số 107/tháng 4 (năm 2026), tr.173-182, ISSN: 2354 – 1512.
7. Trần Thọ Xương (2026), Chuyển đổi số trong xuất bản tài liệu giáo dục địa phương ở Việt Nam: Thực trạng, thách thức và định hướng phát triển hệ sinh thái số, *Tạp chí Chính sách và Quản lí Khoa học và Công nghệ JSTPM tập 15 số 2 năm 2026*, ISSN: 1859-3801.